

Αναστάσιος Ν.Δάρδας

Δρ. Θεολογίας Α.Π.Θ.

ΣΙΑΤΙΣΤΑ ΑΔΟΥΛΩΤΗ

Λόγος Πανηγυρικός στην 105^η επέτειο της απελευθερώσεως παρουσία του

Προέδρου της Δημοκρατίας Προκοπίου Παυλοπούλου

4-11-2017

**Σιάτιστα η αδούλωτη, βραχοσκαρφαλωμένη
του κερδίου και λόγιου Ερμή Θεραπαινίδα
ελληνορθόδοξου πολιτισμού θερμή εστία
αγώνες έδωσε πολλούς με αίμα και με πνεύμα
μέχρι που φόρεσε λαμπρό της λευτεριάς το στέμμα**

Εξοχώτατε κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας

Μ' αυτούς τους στίχους, έχω την τιμή να σκιαγραφήσω αδρομερώς, ενώπιόν σας, την πόλη που σήμερα πανηγυρίζει, λαμπροφορούσα, καθώς με την υψηλή παρουσία σας, ως εκφραστής της ενότητας του Έθνους, λαμπρύνετε τον εορτασμό.

Η φιλέορτος και εύξενος Σιάτιστα ομοθυμαδόν σας υποδέχεται, ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης, ο Δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο με όλο το λαό, ενώ παρίστανται εκπρόσωποι της Κεντρικής και Περιφερειακής αρχής, του Ελληνικού Κοινοβουλίου, των πολιτικών Δυνάμεων, των Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, και συμπανηγυρίζουν οι αδελφοί Κρήτες.

Εξ ονόματος όλων χαιρετίζω την Εξοχήτά σας μ' ένα ιαμβικό τρίστιχο:

Ελληνίδος επί χθονός Ευρυμέδων

Προκόπιος Παυλόπουλος πραῦς ἤκει

Σιάτισταν κλεινὴν τιμῶν και γεραίρων

Ὡς παρέστητε

Ἡ 105^η επέτειος της απελευθέρωσης της Σιατίστης μας καλεί σε αναβάπτισμα ιστορικό. Δημιούργημα των χρόνων της δουλείας η πόλη, ήταν από την ψυχοσύνθεση των κατοίκων της άκαμπτη.

«Δεν σας φοβούμαι σκυλαρβανιτάδες
έχω τα σπίτια μου ψηλά
με μολύβι σκεπασμένα
και με μάρμαρο στρωμένα »,

τραγουδούσαν και χόρευαν οι Σιατιστείς στον τρανό χορό του γάμου, αναφερόμενοι στην απόκρουση επιδρομής τουρκαλβανών.

«Χάρηκα το θέαμα μιας πολιτείας ολότελα ελληνικής, μ' ένα αέρα αρχοντιάς και πάστρας, που δεν βρίσκει κανείς πουθενά αλλού στην Τουρκία», γράφει ο Γάλλος περιηγητής Φραγκίσκος Πουκεβίλ, ο οποίος το 1806 επισκέφθηκε τη Σιάτιστα.

Ο Βασίλειος Νικολαΐδης, στο σύγγραμμα που εξέδωσε στο Παρίσι το 1859, παρουσιάζει τη Σιάτιστα, πέρα για πέρα ελληνική, μέσα σε υπόδουλο περιβάλλον, διερωτάται πού να αποδώσει αυτό το θαυμαστό γεγονός, στην αδυναμία του κατακτητή ή στη δύναμη του σκλάβου και προβάλλει τους κατοίκους της πόλεως ως παράδειγμα εντιμότητας.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στη συνάντησή του με τον Μιχαήλ Αναστασάκη, αρχηγό εθελοντικού σώματος Κισαμιτών, χαρακτήρισε τη Σιάτιστα «ελληνικό αδάμαντα της Μακεδονίας».

Ο υποστράτηγος Νικόλαος Κλαδάς, ο οποίος, ως λοχαγός διοικητής πυροβολαρχίας, έλαβε μέρος στη μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου, σημειώνει: «Έμεινα κατάπληκτος, όταν, την 3^η Νοεμβρίου ευρέθην εν μέσω ατόμων, ομιλούντων θαυμασίως την ελληνικήν.... Ομολογώ ότι δεν ανέμενον τοιαύτην δυναμικότητα ελληνισμού, τοιαύτην πατριωτικήν κατάστασιν».

Ακρόπολη και προπύργιο του Ελληνισμού αποκαλεί τη Σιάτιστα ο δικηγόρος Σταύρος Κελαϊδής, οπλαρχηγός εθελοντών απ' τα Σφακιά, στο θαυμάσιο βιβλίο του, με ρέοντα Ελληνικό λόγο.

Ενδεικτικά αυτές οι αναφορές, δίνουν την πραγματική εικόνα της Σιατίστης, χωρίς υπερβολές και ωραιοποιήσεις. Παρατρέχοντας τη συμβολή της πόλεως σε προγενέστερους αγώνες, φθάνουμε στο 1912. Στις 5 Οκτωβρίου ο ελληνικός στρατός διαβαίνει τη Μελούνα. Ήρθε ο λυτρωμός στην Ελασσόνα, έσπασαν του Σαρανταπόρου τα στενά, ξημέρωσαν ελεύθερα τα Σέρβια, κυμάτισε η γαλανόλευκη και στην Κοζάνη.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ενθουσιασμού, τη 12^η Οκτωβρίου οι Σιατιστείς επαναστατούν, πριν φθάσει ο ελληνικός στρατός, βγάζουν τα όπλα και υψώνουν τη σημαία στο κωδωνοστάσιο, ενώ οι τουρκικές αρχές εξαφανίζονται. Η 12^η Οκτωβρίου θα ήταν η ημέρα εορτασμού της απελευθερώσεως, αν δεν επακολουθούσε η μάχη της 4^{ης} Νοεμβρίου. Στο διάστημα αυτό η Σιάτιστα στάθηκε καταφύγιο τριάντα χιλιάδων προσφύγων, που βρήκαν εδώ όχι απλά φιλοξενία, μα και αναπτερωμένο ηθικό.

Οι Τούρκοι, μετά την επιτυχία τους στο Αμύνταιο, όπου απώθησαν την 5^η Μεραρχία μας, είχαν αποφασίσει να ξεκαθαρίσουν την περιοχή της Καστοριάς, των Γρεβενών και της Ανασελίτσης. Την 1^η Νοεμβρίου μπαίνουν στη Νεάπολη. Ο περιβόητος χριστιανομάχος Μπεκέρ αγάς βάδισε προς Γρεβενά, τα οποία και κατέλαβε, ενώ ο Μεχμέτ πασάς προχώρησε κατά της Σιατίστης.

Στις 2 Νοεμβρίου έρχονται στη Σιάτιστα ο υπολοχαγός Γεώργιος Καπιτσίνης με 300 Κρητικούς εθελοντές, και Κρητικά σώματα, με επικεφαλής το Γεώργιο Παπαδόπετρο, το Μιχαήλ Αναστασάκη που τραυματίστηκε στη μάχη, το Λεωνίδα Παπαμαλέκο που έπεσε ηρωικά μαχόμενος στη μάχη, τον Γεώργιο Βολάνη, τον Παναγιώτη Φιωτάκη και άλλους. Γενικός αρχηγός όλων των εθελοντικών ανταρτικών σωμάτων ήταν ο λοχαγός Γεώργιος Κατεχάκης, ο θρυλικός καπετάν Ρούβας.

Στις 3 Νοεμβρίου καταφθάνουν και οι στρατιωτικές δυνάμεις, δύο τάγματα και μια πυροβολαρχία, με διοικητή τον αντισυνταγματάρχη Αντώνιο Ηπίτη. Την ίδια μέρα ο Μεχμέτ πασάς με τελεσίγραφο ζητά την παράδοση της πόλεως, αλλιώς δηλώνει πως θα βομβαρδίσει. Ενώ οι κάτοικοι παραπλανητικά απαντούν, ετοιμάζονται για μάχη.

Ξημέρωσε η 4^η Νοεμβρίου, ημέρα Κυριακή, ημέρα Αναστάσεως Χριστού. Ξεσπάει η μάχη άγρια και σκληρή. Περιγραφές έγιναν από πολλούς που αναρριγιάσαν τις διαβάσεις. Χτυπούν τα πυροβόλα μας και η πρώτη οβίδα πέφτει πάνω σε τουρκικό πυροβόλο που το διαλύει. Ο Κλαδάς γράφει ότι αυτό από τεχνικής

πλευράς ήταν καθαρή σύμπτωση, και το αποδίδει στο Θεό. Οι Τούρκοι μάχονται λυσσαλέα, γιατί περίμεναν λάφυρα, ατιμίες και λεηλασίες. Ομοβροντίες πυροβολισμοί, επίθεση με «εφ' όπλου λόγχη», αίματα, θάνατος. Παρότι η πυκνή ομίχλη και το ψιλόβροχο δυσκόλεψαν την κατάσταση, τελικά οι Τούρκοι αποκρούστηκαν και υποχώρησαν. «Αυτοί συνεποδίσθησαν και έπεσον, ημείς δε ανέστημεν και ανωρθώθημεν».

Η συμπλοκή υπήρξε φονική, αφού με 300 τουρκαλβανούς νεκρούς και τραυματίες και με 70 δικούς μας σκοτωμένους και 150 τραυματίες, γράφεται ο επίλογος της ήττας των Αγαρηνών.

Αποτίουμε φόρο τιμής στα εθελοντικά σώματα και στο στρατό, που όλοι μαζί με τους Σιατιστείς πάλεψαν και κέρδισαν τη νίκη.

Η 4^η Νοεμβρίου, η «κατηχνιασμένη» μέρα από πλευράς καιρικών συνθηκών, κατά τον καθηγητή του πανεπιστημίου Αθηνών αείμνηστο Χρήστο Καπνουκάγια, φωτεινότατη όμως σε μεγαλείο, ήταν η κατάληξη μιας πορείας ανθρώπων με διαχρονικά αδούλωτο φρόνημα, με πάθος για προκοπή, με φλόγα παιδείας, με διάθεση ευποίας, που ώργωναν τις χώρες της Μεσοευρώπης, ως αγωνιστές, ως λόγιοι, ωςπραματευτάδες, φέρνοντας πλούτο στην πατρίδα τους. Το μαρτυρούν τα ξακουστά αρχοντικά, οι μεταβυζαντινές εκκλησίες, τα περίφημα σχολεία, οι πολυάριθμοι ευεργέτες, από το Μανούση, τον Τραμπαντζή, τον Κουκουλίδη, τον Ιωαννίδη, τον Τσιστόπουλο, τον Τσίπο, ως τους σύγχρονους Παπαγεωργίου και Παπανικολάου, που καταξιώνουν τη Σιάτιστα στο Πανελλήνιο ως «ευεργετομάννα».

Εξοχώτατε και ελλογιμώτατε Κύριε Πρόεδρε

Ο πενιχρός μου λόγος θα ήταν πιο αναιμικός και ασπόνδυλος, αν στεκόταν μόνο στους επαίνους των προπατόρων μας. Με όλο το σεβασμό προς το ύπατο αξίωμα και την προσωπικότητά σας, ας ακουσθή από εδώ, από την πετρώεσσα και εύανδρο Σιάτιστα, η φωνή ενός απόμαχου εκπαιδευτικού που πιστεύει ότι συνοψίζει την αγωνία των συμπολιτών του.

Ας ενταθούν οι προσπάθειες, ώστε όλες οι πολιτικές δυνάμεις της Χώρας να συγκλίνουν στον ύψιστο σκοπό. Να θέσουν την Πατρίδα και το Γένος υπεράνω κάθε σκοπιμότητας. Η οικονομική και κοινωνική κρίση είναι απλά επιφαινόμενα. Ουσιαστική κρίση είναι η απεμπόληση θεμελιωδών αξιών του Γένους, η προσπάθεια αποκοπής από τις ρίζες της υπάρξεώς μας.

Χωρίς υλικό πλούτο, χωρίς πολλά γράμματα, χωρίς κράτος, επιβιώσαμε. Χωρίς όμως την εθνική μας φυσιογνωμία, την πολιτιστική μας κληρονομιά, δεν αντέχουμε. Η ταυτότητά μας, όπως αυτή διαμορφώθηκε στην κλασική ελληνική

αρχαιότητα, στους ελληνιστικούς χρόνους, στο εξελληνισμένο Βυζάντιο, και παγιώθηκε στην ελληνορθόδοξη παράδοση της Ρωμιοσύνης και στον καθαρό Ελληνικό Διαφωτισμό του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, αυτή η ταυτότητα μας διαιώνίζει, αυτή μας αθανατίζει.

Δεν δικαιούμαι να πω τίποτε περισσότερο. Ας μας συγκλονίσουν εδώ τα λόγια του νομπελίστα ποιητή, που τα έκανε τραγούδι ο κορυφαίος μουσικοσυνθέτης:

«Της Δικαιοσύνης Ήλιε νοητέ και μυρσίνη εσύ δοξαστική,

Μη παρακαλώ σας, μη λησμονάτε τη Χώρα μου»

Αυτή η Χώρα πρέπει να ζήσει και θα ζήσει !